

**GSJ JOURNALS SERIE A: ADVANCEMENTS IN TOURISM,
RECREATION AND SPORTS SCIENCES**

Volume: 2, Issue: 1, p. 76-94, 2019

**YİYECEK-İÇECEK YÖNETİCİLERİNİN BOŞ ZAMAN TUTUMU VE
BOŞ ZAMAN ETKİNLİKLERİNE KATILIM ENGELLERİ İLİŞKİSİ**

**RELATIONSHIP BETWEEN LEISURE ATTITUDES AND PARTICIPATION
OBSTACLES IN LEISURE ACTIVITIES OF FOOD AND BEVERAGE
MANAGERS**

Mustafa Kesici¹

(Received 28.05.2019 Published 05.08.2019)

Özet

Bu çalışmanın amacı, yiyecek ve içecek yöneticilerinin boş zaman etkinliklerine katılım engelleri, boş zaman tutumlarını ve bu değişkenlerin boyutları arasındaki ilişkileri incelemektir. Bu doğrultuda, öncelikle detaylı alanyazın taraması yapılarak, alanyazında daha önceden güvenilirliği ve geçerliliği kanıtlanmış iki farklı ölçeğin kullanıldığı bir anket derlenmiş ve araştırma verileri toplanmıştır. Elde edilen veriler parametrik olmayan farklılık ve ilişki analizleriyle değerlendirilmiştir. Demografik gruplar arasında saptanan farklılıklar ve ilişkiler ve boş zaman etkinliklerine katılım engelleriyle boş zaman tutumları boyutları arasındaki ilişkiler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda, belirlenen farklılıklar ve ilişkilerle ilgili değerlendirmeler yapılmış ve araştırmacılarla uygulayıcılara önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Boş Zaman, Yiyecek-İçecek, Tutum, Katılım Engelleri

¹ kesici.mustafa@gmail.com

Abstract

The purpose of this study is to examine the significance and relationship between leisure attitudes and participation obstacles in leisure of food and beverage managers. In this regard, after performing a detailed literature review, data were collected through a compiled survey with two different scales which has proven reliability and validation in previous research. The differences and relationships were analyzed by non-parametric analysis with obtained data. Differences and relationships between demographic groups and relationships between leisure attitudes and obstacles of participation in leisure were tried to reveal. In conclusion, assessments were made by the identified differences and relationships and recommendations have been made for researchers and practitioners.

Keywords: Leisure, Food and Beverage, Attitudes, Participation Obstacles

1. GİRİŞ

Boş zamanın kişiler, sosyal guruplar arasında dağılımı ise hiç bir zaman eşit olmamıştır (Erogan, 1974). Sosyal guruplar arasında oluşan farklılıkların büyük oranda zaman kullanımından kaynaklandığı düşünülse de farklı değişkenlerinde boş zaman etkinliklerine katılımda engel olabileceği gözlemlenmektedir. Eleştirisel bakış açısıyla, bireyin kendi özgür tercihlerine bırakılması gereken boş zaman kullanımı, bu zaman dilimini daha fazla denetlemek isteyen otoritelerin kontrolüne geçmektedir. Bu bağlamda, boş zaman süreçlerinin sömürgeleştirildiği gerçeği bir sorun olarak karşımıza çıkmakta ve bireyin kendi iradesiyle tercihlere yönelmesi, manipülasyon ve kitle yönlendirmelerinden uzak kalması gerekmektedir (Kır, 2007).

Literatürde yer alan çalışmalarda, boş zaman etkinliklerin bireyin zihinsel ve fiziksel dirliğine olumlu anlamda katkı sağladığı görülmektedir (Alexandris, Tsorbatzoudis ve Grousios, 2002). Zihinsel ve fiziksel dirliği yerinde olan işgörenler görev aldıkları işletmelere daha olumlu katkılar sağlayabilmektedir. Özellikle yönetici olarak görev yapan işgörenler daha sağlıklı kararlar alabilmekte ve işlerine daha motive olabilmektedirler. Ayrıca, boş zaman etkinlikleri aracılığıyla geliştirilen düşünce tarzı ve yetenekler dar anlamda sadece birey için fayda sağlamamakta aynı zamanda bireyin ait olduğu iş ve özel yaşamı gibi mikro çevresini ve bulunduğu toplumu da olumlu anlamda etkilemektedir (Özdağ, Yeniçeri, Fişekçioğlu, Akçakoyun ve Kürkcü, 2009). Boş zaman tutumunun, boş zamana ve boş zaman aktivitelerine yönelik düşünceleri, duyguları ve davranışları tecrübe, duygu, anı ve bilgilerden derlenerek oluşan olumlu ya da olumsuz tepkiler ya da eğilimler olduğu söylenebilir (Teaff, Ernst ve Ernst, 1975). Bireylerin boş zaman tutumlarını anlamak bireyleri fiziksel ve ruhsal olarak iyi duruma getirecek, boş zaman etkinlikleri oluşturma adına önemlidir. Ayrıca, bireylerin boş zaman etkinliklerine katılım engellerinin düzeylerini değerlendirmeye yönelik bir çalışma, çalışma grubu adına bilinçlendirici olabilecektir.

Yiyecek ve içecek işletmeleri hizmet öncesi hazırlıklar, hizmet esnasında ve hizmet sonrası düzenlemelerle birlikte uzun süreli çalışılan örgütler arasında olduğu söylenebilir. Aynı zamanda yiyecek içecek işletmeleri çalışanları esnek çalışma saatlerine sahiptirler. Bu özellikler boş zaman kullanımı konusunda yiyecek içecek işletmeleri çalışanlarını sınırlamaktadır. Bu bilgiler doğrultusunda araştırmada, ilk olarak boş zaman tutum düzeyleri ve boş zaman etkinliklerine katılım engellerinin düzeyleri belirlenecektir. Belirlenen düzeylerin çeşitli demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermedikleri ortaya konulacaktır. Ayrıca, boş zaman tutum faktörlerinin, boş zaman etkinliklerine katılım engelleriyle ilişkisi belirlenecektir. Araştırmanın amacı, boş zaman tutumları ve boş zaman etkinliklerine katılım engelleri çerçevesinde yiyecek içecek yöneticilerinin fiziksel ve ruhsal sağlıkları için iş dışı etkinliklerine olan gereksinimlerini tartışmaktır.

2. ZAMAN VE BOŞ ZAMAN KAVRAMI

Zaman kavramı birbirinden çok farklı bakış açılarıyla ele alınmıştır. Örneğin; Bazı Yunan filozofları tarafından gök cisimlerinin yer değişimleriyle değerlendirilmiştir. Platon ruhun yaratılışından daha önce zamanın yaratıldığını savunmuş, Aristoteles'te hareketin ölçüsü olduğunu vurgulamıştır. Newton zamanın oluşunun ve niteliklerinin fiziksel dünyadan bağımsız olduğunu, kainatın olmadığı bir durumda bile varlığını yitirmeyeceğini dile getirir (AnaBritannica, 1990). Einstein, zamanı dördüncü bir boyut olarak görür. Hareket ve maddenin soyut halinin zamanla ortaya çıktığını yani zamanın olmadığı durumda soyutluk söz konusu olmayacaktır. (Genç, 2004:356). Zamanın en belirgin özelliği demokratik bir şekilde paylaşılan bir kaynak olmasıdır (Scot, 1997).

Boş zaman kavramı olarak toplum bilimciler göre insanlık tarihi içinde hemen hemen her dönemde ve uygarlıklarda yer almış, ancak taşıdığı anlam ve içerik bakımından değişim göstererek gerçek anlamını kazanmıştır (Aslan ve Aslan, 2001). Boş zaman terimi İngilizce karşılığı olan "Lisure" kelimesi "fırsat tanınma" veya "serbest olma" anlamlarına gelen "Loisir", salahiyet verme anlamına gelen "License" ve izin anlamına gelen "Liberty" ile "Licere" kelimelerinden gelmekte, mecburiyet olmaması ve serbest seçim ifade eden kelimelerin tamamıyla ilişkilidir (Torkildsen, 1990'dan Akt. Hacıoğlu, Gökdeniz ve Dinç 2003). Clawson ve Knetsch (1974), "boş zamanın var olmak ve yaşamak için geçirilen zamanın dışında, bireylerin sosyal veya bir grup içinde belirlenmiş aktivitelere katılıp geçirdikleri zaman olduğunu belirterek, boş zamanın çoğunlukla bireyin tercih ettiği keyfi bir zaman aralığı" olduğunu ileri sürmüştür. Robinson (1977) bireyin çalışma zamanı dışında kalan bütün zamanının boş zaman olarak algılanamayacağını belirterek, çalışma dışı zamanın; fizyolojik gereksinimler için ayrılan zaman, çalışma dışı zorunluklar ve boş zaman olarak gruplamaktadır. Uluslararası Turizm Uzmanları Birliği (AIEST), bir kimsenin var olma, çalışma veya çalışmayla ilgili ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra geriye kalan kullanılabilecek zaman miktarını boş zaman olarak tanımlamıştır (Hacıoğlu, Gökdeniz ve Dinç 2003).

Mieczkowski (1990) boş zamanın bazı özelliklerini şu şekilde açıklamıştır;

- *Dıştan gelen zorlamalara bağlı kalmadan bireysel kontrolün sağlandığı,*
- *Eğlenme, hoşnutluk, mutluluk duygusu uyandıran,*
- *Herhangi bir ücretin alınmadığı,*
- *Kendi kendine olan, tatmin edici deneyimlerin yaşandığı zaman aralığıdır.*

Bu tanımlamalardan hareketle, boş zaman sübjektif bir yapıya sahip olduğu gözlemlenmekte ve tanımının yapılmasının oldukça zor olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, boş zamanla ilgili tanımlar da amaca yönelik olarak değişiklik gösterecektir (Hall ve Page, 1999).

İnsanlık taş devriden başlayarak her devirde yaşama biçimlerini ve yaşam standartlarının gelişim süreçlerini geliştirmeye çalışmıştır. İnsanların yerleşik hayata geçmesiyle, mesleki ve sanatsal uğraşılara yönelip üretime başladığı görülmektedir. Devam eden gelişmelerle yeni keşifler, icatlar bulunmakta, toplumlar gelişmekte, üstünlüğün ifadesi olarak da spor oyunları ağırlıklı festivaller, olimpiyatlar düzenlenmektedir. 18.yy'ın başlarında sanayi devrimi ve endüstriyel gelişmeyle birlikte ekonomik ve sosyal devrimin yanında demografik, politik, teknolojik ve bilimsel devrimler de gerçekleşmiştir. Çalışanların dinlenme zamanı ilgili ilk uluslararası toplantı 1920 yılında uluslararası çalışma bürosunda gerçekleştirilmiştir. Çalışma saatleri yeniden ayarlanmış ve günün 24 saatini üç eşit parçaya bölünerek 8 iş, 8 uyku, 8 ise boş zaman etkinliklerine ayrılmıştır (Ekici, 1997). Böylece, tarihsel süreçte boş zaman sadece soyluların tekelinde iken artık her kesin hakkı olan bir hal almıştır. Bu sonuçlar toplumun her kesiminde boş zaman algısının oluşmasına neden olmuştur. Modern anlamda boş zaman, bireylerin kendi arzusuyla gerçekleştirdiği, hoşnut olduğu, yeteneklerini geliştirdiği veya eğlendiği, iş dışındaki olumlu faaliyetleri kapsar. Modern boş zamanın, en belirgin özelliği sadece zaman harcamak değil, faaliyet ve yaratıcılıktır.

3. BOŞ ZAMAN AKTİVİTELERİNE KATILIMIN ÖNEMİ

Boş zaman hümanist felsefenin ileri sürdüğü insanların gerçek ihtiyacı olan yenilenme (re-creation) fikrinin benimsenmesiyle ortaya çıkmıştır. Bireyin günlük pratikleri içerisinde, iş ve rutin eylemlerin kendini tekrarlayan ve sıkıcı bir hal alması, boş zaman etkinliklerini hayatımızın kayda değer bir bölümü ve yenilenme aracı haline getirmiştir. Bireyin düzenli ve dengeli bir hayat sürmesi öncelikle boş zamanın bilincine varmasıyla başlamaktadır. Boş zaman etkinlikleri, bireylerde zihinsel iyileşme, yaratıcılık ve kültürel gelişimler açısından önemli bir kavram olarak değerlendirilmektedir (Özşaker, 2012). Boş zaman faaliyetleri; *"herhangi bir ödül ya da başarı kazanma amacını taşımayan, kişilerin fiziksel ve zihinsel güçlerini dış etkenlerin baskısıyla değil içlerinde duymalarından dolayı dışarıya verebilmek fırsatını yaratan, katılımında istek, uygulanmasında zevk, sonucunda ise doyum sağlayabilecek her türlü aktivitedir"* (Yurtseven, 1992). Buna ek olarak, boş zaman faaliyetleri bireyin çalışma ve özel yaşamında karşılaştığı stresin olumsuz etkilerini azaltabilmek için giderek daha gerekli bir unsur durumuna dönüşmektedir (Güven, 2010). Wolf ve Jurczek (1986: 20) boş zaman etkinliklerinin görevlerini dört farklı şekilde ele almaktadır. Bunlar; çalışma hayatıyla ilgili işleri ve davranışları devam ettirme (suspensiv=ertelenen), hayatın farklı alanlarında yerine getirilmeyen arzuları (kompensatorisch = dengeleyici), yeniden çalışmaya hazır olmayı (regenerativ = tazeleyici, canlandırıcı) ve sıhhati koruma ve artırmadır (hedonist = haz alıcı). Bu bağlamda, modern toplum bakımından boş zaman etkinlikleri, çalışmanın yeniden üretimi için gerekli yenilenmenin sağlanacağı bir zaman dilimi olarak ele alınabilir. Bu bağlamda, kapitalist bakış açısıyla iş düzeninin verimliliği anlamında, fizyolojik ve zihinsel anlamda işe hazır çalışanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Boş zaman, çalışmanın ortaya çıkardığı yorgunluğun giderilmesine olanak sağlayacak bir zaman dilimi olarak ele

alnabilecektir (Aytaç, 2002). Marxist kuramda ise, boş zaman insanın gelişiminin sağlanabileceği bir alanı olarak ele alınır. Bu kurama göre, uyku, yemek gibi rutin kesintiler dışında kalan tüm yaşamını çalışmakla geçiren bireyler, sadece başkalarına zenginlik sağlayan birer makine olarak ele alınırlar (Marx, 1997).

4. BOŞ ZAMAN TUTUMU

Tutum, bireylerin psikolojik nesnelere ilgili duygu, düşünce ve davranışlarını düzenli bir şekilde oluşturan eğilime yönelik tanımlayıcı bir kavramdır (Güvenç, 1972). Tutumun üç farklı biçemi olduğu vurgulanmaktadır Bunlardan bilişsel durum, bir nesne veya olayın varoluşuyla ilgili bilinçlenme ve algılamadır. Duygusal durum ise, bir olaya yönelik sınırlılık (olumsuz) veya sempatik (olumlu) şuur yaklaşımıdır. Son durum çaba, tavırla ilgili hareket halidir. Bu durumların kuvveti birbirlerinden ve tutumdan tutuma değişkenlik sergilemektedir (Rosenberg ve Hovland, 1960). Boş zaman tutumlarının, boş zaman etkinliklerine katılım adına bir motivasyon kaynağı olduğu söylenebilir. Pozitif yönlü tutumlar, boş zaman etkinliklerinden memnuniyet duyma ve etkinliklere katılımı olumlu yönlü etkilemektedir (Ragheb ve Tate, 1993). Boş zamana yönelik tutumların farklı kültürlerde farklı şekillerde gerçekleştiği alanyazında karşımıza çıkmaktadır (Walker, Dang ve Chapman; 2007). Walker, Dang ve Chapman (2007) yaptıkları çalışmada boş zamanın zihinsel, duygusal ve davranışsal tutumlarının Kanada ve Çin vatandaşlarının arasında çok yönlü farklılıklar gösterdiği sonucuna varmışlardır. Teixeira ve Freire (2013)'da gerçekleştirdikleri çalışmada benzer şekilde boş zaman tutumlarını "zihinsel, duygusal, davranışsal yönleriyle ele almışlardır.

5. BOŞ ZAMAN AKTİVİTELERİNE KATILIM ENGELLERİ

Boş zaman etkinliklere katılımın olumlu katkılarının bilinmesine rağmen bireyler bireysel gelişimleri için değerli olan bu tür faaliyetlere birçok engelden dolayı katılmadıkları görülmüştür. "Engel" kavramı boş zaman alanyazınında "bireyin boş zaman etkinliklerine katılımını engelleyen veya kısıtlayan ve birey tarafından karşılaşılan nedenleri ifade etmektedir (Karaküçük ve Gürbüz, 2007). TDK engel sözcüğünü "Bir şeyin gerçekleşmesini önleyen sebep, mâni, mahzur, müşkül, pürüz, mânia, handikap" olarak tanımlamıştır.

Alexandiris ve Carroll (1997) boş zaman etkinliklerine katılımında "zaman, tesisler/hizmet ve ulaşım, sosyal ortam ve bilgi eksikliği, birey psikolojisi, arkadaş eksikliği ve ilgi eksikliği" in den kaynaklı engeller olduğunu ileri sürmüşlerdir. Karaküçük ve Gürbüz (2007) Türkiye'de gerçekleştirdikleri çalışmada Alexandiris ve Carroll'un çalışmasını destekler sonuçlara ulaşmışlardır. Alexandiris ve Carroll (1997) boş zaman etkinliklerine katılım engellerini önem sırası en baskın olanından en az baskın olanına doğru "zaman, tesisler/hizmet ve ulaşım, sosyal ortam ve bilgi eksikliği, birey psikolojisi, arkadaş eksikliği ve ilgi eksikliği olarak sıralamışlardır.

6. YÖNTEM

Örgütler açısından insan kaynağında en etkin şekilde faydalanmak birincil amaçlardandır. Fiziksel ve ruhsal yönden daha sağlıklı örgüt üyelerinin verdikleri kararlarda daha sağlıklı olabilecektir. Çalışmanın bu yöndeki tartışma konusu, hem uygulayıcılar hem de yöneticiler için önem arz edeceği düşünülmektedir. Boş zaman tutumları ve boş zaman etkinliklerine katılım engelleri ilişkisi çerçevesinde yiyecek-içecek yöneticilerinin fiziksel ve ruhsal sağlıkları için iş dışı etkinliklere olan gereksinimlerini tartışmak bu çalışmanın ana amacını oluşturmaktadır. Araştırmada yiyecek-içecek yöneticilerinin tercih edilmesinin birkaç nedeni olduğu söylenebilir. İlk olarak yiyecek-içecek yöneticileri düzensiz çalışma saatleri ve yoğun şekilde çalışan bir meslek grubudur. Bu nedenle yiyecek-içecek yöneticilerinin kısıtlı boş zamana sahip olduğu söylenebilir. Yiyecek-içecek sektörünün hizmet yoğun bir sektör olması da nedenler arasındadır. Yiyecek-içecek yöneticiliği çalışan ve müşterilerle birebir iletişimin olduğu, yüksek sorumlulukta ve stresli olarak ele alınabilecek bir meslek grubudur. Bu doğrultuda ruhsal ve fiziksel anlamda boş zaman etkinliklerine en fazla ihtiyaç duyan meslek gruplarından biri olarak değerlendirilebilir.

Araştırmanın amacına uygun olarak nicel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Araştırma model olarak tanımlayıcı niteliktedir. Tanımlayıcı araştırma bir problemle ilgili durumları, değişkenleri ve değişkenler arasındaki ilişkileri tanımlamaya yönelik olarak gerçekleştirilen bir araştırma modelidir. Ne, kim, nasıl oldu? kimlerle ilgilidir? sorularına odaklanmaktadır (Neuman, 2007).

Veri toplama aracı, alanyazında daha önce kullanılmış, geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlanmış olan iki farklı ölçekten yararlanılarak geliştirilmiştir. Veri toplama tekniği olarak ise anket tekniği kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama aracı üç farklı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; katılımcıların boş zaman katılım engellerini ölçmeye yönelik olarak Alexandiris ve Carroll (1997) tarafından geliştirilen ve Karaküçük ve Gürbüz (2006) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Boş Zaman Etkinliklerine Katılım Engelleri ölçeğinden faydalanılmıştır. İkinci bölümde; katılımcıların boş zaman tutumlarını belirlemeye yönelik olarak, Ragheb ve Beard (1982) tarafından geliştirilen ve Akgül ve Gürbüz (2010) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Boş Zaman Tutum ölçeği kullanılmıştır. Soru formunda yer alan son bölüm ise demografik bilgileri belirlemeye yönelik sorular içermektedir. Soru formunun birinci bölümünde önem derecesine göre ifadeler (kesinlikle önemsiz, önemsiz, ne önemli ne önemsiz, önemli, kesinlikle önemli) ikinci bölümde ise katılım derecesine yönelik (kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, ne katılıyorum ne katılmıyorum, katılıyorum, kesinlikle katılıyorum) 5'li Likert ölçeği olarak düzenlenmiştir. Sonuç olarak soru formunda ilk bölümde 18 ikinci bölümde 18 olmak üzere toplamda 36 ifadeli iki ölçek derlenmiştir.

Araştırmada yanıtı aranacak olan sorular ise aşağıda sıralanmıştır;

- Yiyecek ve içecek yöneticilerinin boş zaman tutumu ne düzeydedir?
- Yiyecek ve içecek yöneticilerinin boş zaman etkinliklerine katılımını engelleyen değişkenler ne düzeydedir?
- Yiyecek ve içecek yöneticilerinin boş zaman tutumları, çeşitli demografik değişkenlere göre farklılık göstermekte midir?
- Yiyecek ve içecek yöneticilerinin boş zaman etkinliklerine katılımını engelleyen değişkenler, çeşitli demografik değişkenlere göre farklılık göstermekte midir?
- Yiyecek ve içecek yöneticilerinin boş zaman tutumları ve boş zaman etkinliklerine katılımlarını engelleyen değişkenler arasında nasıl bir ilişkisi vardır?

Saha çalışmasında Eskişehir’de bulunan yeme-içme mekânlarında görev yapan 52 yiyecek-içecek yöneticisinden veri toplanmıştır. Çalışma kapsamında Eskişehir’in tercih edilmesinin öncelikli nedeni araştırmacının ulaşılabilirlik kolaylığıdır. İkinci neden ise Eskişehir’de bulunan yeme-içme mekânlarının müşteri profilini yerli, yabancı turistler ve yerli halkı birbirine yakın oranlarda oluşturmasıdır. Bu bağlamda turizm merkezlerinde karşımıza mevsimsellik sorunu (yılın bazı bölümlerinde aşırı çalışma) Eskişehir’de daha az görülmektedir. Çalışmanın kapsamın da ise örnekleme alınmayarak tüm evrene ulaşılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın yapıldığı tarihte Eskişehir’de 31 turizm işletmesi belgeli otel ve 27 turizm işletmesi belgeli tesis (yeme-içme mekânı) bulunmaktadır. Bazı işletmelerde görev yapan yiyecek-içecek yöneticilerinin çalışmaya katkı vermekte gönüllü olmamaları ve bazılarında ise yiyecek-içecek yöneticisinin bulunmamasından dolayı 52 yöneticiden veri toplanabilmiştir. Toplanan verilerin parametrik testler için yeterli büyüklükte olmamasından dolayı, parametrik olmayan testler aracılığıyla değerlendirilmiştir.

7. ANALİZ VE BULGULAR

Katılımcılara yöneltilen gruplandırılmış demografik sorular olan cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu ve gelir düzeyine yönelik elde edilen veriler kapsamında Tablo 1 oluşturulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Demografik Değişkenler	Kategori	Sıklık	Yüzde (%)	Demografik Değişkenler	Kategori	Sıklık	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	17	32,7	Medeni Durum	Evli	22	42,3
	Erkek	35	67,3		Bekâr	30	57,7
	Toplam	52	100		Toplam	52	100
Eğitim Durumu	Ortaöğretim	7	13,5	Gelir Düzeyi	0-2300	2	3,6
	Lise	28	53,8		2301-3000	19	36,5
	Üniversite	17	32,7		3001-4000	13	25,5
					4001-5000	5	9,6
					5001 ve üzeri	13	25,5
	Toplam	52	100	Toplam	52	100	

Tablo 1’de görüldüğü üzere, katılımcıların önemli bir kısmı erkektir (%67,3). Katılımcıların eğitim durumu değerlendirildiğinde lise mezunları (%53,8) araştırmaya katılanların çoğunluğunu oluşturmakta bunu sırasıyla üniversite ve ortaöğretim mezunları izlemektedir. Katılımcıların aylık gelir düzeylerinde 2301-3000 TL (%36,5) çoğunluğu oluşturmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 31 ve günlük ortalama çalışma süresi 10,73’tür.

Katılımcıların boş zaman tutumu ve boş zaman etkinliklerine katılım engelleri boyutlarına verdiği yanıtlara yönelik iç tutarlılık katsayıları (Cronbach Alfa), standart sapma değerleri ve boyutların ortalamaları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Boş Zaman Tutum ve Engel Boyutlarının İç tutarlılık Katsayıları, Standart Sapma ve Ortalama Değerleri

Boş Zaman Tutumlar	Ortalama	Standart Sapma	Cronbach Alfa
Zihinsel	4,26	.622	.933
Duygusal	4,12	.655	.805
Davranışsal	3,38	.892	.872
Genel			.843
Boş Zaman Engel Boyutları	Ortalama	Standart Sapma	Cronbach Alfa
Tesisler/ hizmet	4,19	.854	.792
Zaman	3,91	.741	.942
Arkadaş eksikliği	3,66	1.06	.944
Bilgi eksikliği	3,51	1.11	.914
Birey psikolojisi	3,33	.967	.812
İlgi eksikliği	2,81	1.05	.762
Genel			.766

Analiz sonucunda her iki ölçekte ve ölçeklerde yer alan boyutlarda iç tutarlılık sorunu saptanmamıştır. Ortalama değerlerine bakıldığında, boş zaman etkinliklerine katılım engelleri boyutlarında en yüksek değer (4,19) tesisler / hizmet boyutunda görülmektedir. Bu boyutu sırasıyla zaman, arkadaş eksikliği, bilgi eksikliği, birey psikolojisi ve ilgi eksikliği izlemektedir. Boş zaman tutumlarında zihinsel tutumlar (4,26) en yüksek değere sahipken, davranışsal tutumlar (4,12) ve duygusal tutumlar (3,38) bunu izlemektedir.

Katılımcıların boş zaman etkinliklerine katılım engelleri ve boş zaman tutumlarına yönelik verdiği yanıtların cinsiyet ve medeni durumlara göre değişim gösterip göstermediği Mann Whitney U testiyle değerlendirilmiş ve gruplar arasında herhangi bir istatistiksel farka rastlanmamıştır (Ek 1). Katılımcıların eğitim düzeyleri ve gelir durumlarına göre farklılık gösterip göstermedikleri ise Kruskal-Wallis testiyle değerlendirilmiş ortaya çıkan farklılıkların istatistiksel sonuçları ise Tablo 3’te özetlenmiştir. Eğitim düzeyleri ve gelir durumlarına yönelik istatistiksel anlamda herhangi bir farklılığa rastlanmayan bulgular ise Ek 2’de verilmiştir.

Tablo 3. Boş Zaman Tutum ve Engel Boyutlarının Gelir Durumuna Göre Farkı

Boyut	Gruplar	n	Sıra Ortalaması	df	X ²	P
Arkadaş eksikliği	Ortaokul	7	31,21	2	8,795	0,012
	Lise	28	30,70			
	Üniversite	17	17,65			
	Toplam	52				
Arkadaş eksikliği	0-2300	2	36,20	4	9,756	0,046
	2301-3000	19	22,29			
	3001-4000	13	24,40			
	4001-5000	5	20,20			
	5001 ve üzeri	13	35,04			
	Toplam	52				
Birey Psikolojisi	0-2300	2	2,50	4	13,014	0,01
	2301-3000	19	34,74			
	3001-4000	13	22,62			
	4001-5000	5	26,40			
	5001 ve üzeri	13	22,08			
	Toplam	52				

Yapılan analiz sonucunda; arkadaş eksikliği boyutunda ortaokul ve lise mezunlarıyla üniversite mezunları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır (p=0,012). Sıra ortalaması değerlerine bakıldığında, lise ve ortaokul mezunlarının üniversite mezunlarına oranla arkadaş eksikliğine daha duyarlı oldukları gözlemlenmektedir. Gelir durumuna göre yapılan farklılık analizi sonucuna göre ise düşük (0-2300) ve yüksek (5001 ve üzeri) gelire sahip katılımcılar diğer gruplara oranla arkadaş eksikliğine daha duyarlı oldukları görülmektedir. Yine gelir duruma göre düşük gelire sahip (0-2300) katılımcılar diğer gruplara oranla birey psikolojisi boyutunda daha az duyarlıdır.

Katılımcıların yaşlarının ve günlük çalışma sürelerinin boş zaman tutumu ve boş zaman etkinliklerine katılım engelleri boyutları üzerinde anlamlı bir ilişki olup olmadığının değerlendirilmesi için Spearman korelasyon analizi gerçekleştirilmiş ve ortaya çıkan anlamlı ilişkiler Tablo 4’te özetlenmiştir. Yaş ve günlük çalışma süresine yönelik istatistiksel anlamda herhangi bir farklılığa rastlanmayan bulgular ise Ek 3’de verilmiştir.

Tablo 4. Boş Zaman Tutum ve Engel Boyutlarının Yaş ve Günlük Çalışma Süresiyle İlişkisi

Değişken		Engeller-Zaman	Tutumlar-Duygusal
Yaş	Korelasyon Katsayısı (rho)		,283*
	Sig.		.042
	N		52
Günlük Çalışma Saati	Korelasyon Katsayısı (rho)	.300*	
	Sig.	.031	
	N	52	

*p: 0,05 seviyesinde anlamlıdır

Analiz sonucunda, katılımcıların yaşlarıyla boş zaman etkinliklerine katılım engelleri boyutları arasında herhangi bir anlamlı ilişkiye rastlanmazken, duygusal boş zaman tutumuyla istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü ancak düşük derecede bir ilişki gözlemlenmiştir. Ayrıca, katılımcıların günlük çalışma sürelerinin artmasının zaman engeliyle anlamlı, pozitif yönlü ve orta derecede bir ilişki söz konusudur. Farklı bir ifadeyle, katılımcıların yaşları arttıkça duygusal tutumlarında, günlük çalışma süreleri arttıkça da zaman engeline karşı tutumlarında bir artış görülmektedir.

Boş zaman tutumlarıyla boş zaman etkinliklerine katılım engelleri boyutları arasındaki ilişkinin analizi, Spearman korelasyon analiziyle değerlendirilmiş elde edilen bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Boş zaman tutumlarıyla boş zaman etkinliklerine katılım engelleri boyutları arasındaki ilişki

Boyutlar		Zaman	Tesisler/ Hizmet	Arkadaş eksikliği	Bilgi eksikliği	Birey psikolojisi	İlgi eksikliği
Zihinsel	K.K.(rho)	-.116	.317*	.204	.083	.207	.152
	Sig.	.415	.041	.148	.561	.140	.281
	N	52	52	52	52	52	52
Duygusal	K.K.(rho)	.217	.291*	.144*	.035	.273**	.118
	Sig.	.122	.037	.004	.808	.001	.406
	N	52	52	52	52	52	52
Davranışsal	K.K.(rho)	.328*	.095	.576**	.213	.114	.017
	Sig.	.002	.060	.001	.129	.420	.903
	N	52	52	52	52	52	52

**p: 0,01 seviyesinde anlamlıdır.

*p: 0,05 seviyesinde anlamlıdır.

İlişki analizi sonucunda, katılımcıların zihinsel boş zaman tutumlarının, tesisler/hizmet engeliyle ($r=.317$) ilişkili olduğu gözlemlenmektedir. Ayrıca, duygusal boş zaman tutumlarının, tesisler/hizmet ($r=.291$), arkadaş eksikliği ($r=.144$) ve birey psikolojisi ($r=.273$) engelleriyle ilişkili olduğu bir diğer bulgudur. Son olarak, davranışsal boş zaman tutumlarının, zaman ($r=.328$) ve arkadaş eksikliği ($r=.576$) engelleriyle istatistiksel olarak anlamlı ilişkisi söz konusudur. Diğer boş zaman tutumları boyutlarıyla, boş zaman katılım engelleri boyutları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı ilişkiye rastlanmamıştır.

8. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmayla, yiyecek ve içecek yöneticilerinin boş zaman etkinliklerine katılım engelleri, boş zaman tutumlarını ve bu değişkenlerin boyutlarının arasındaki ilişki incelenmiştir. Elde edilen verilerle, boş zaman tutumları boyutlarının önem dereceleri değerlendirilmiştir. Ortaya çıkan sonuca göre, zihinsel tutumlar en yüksek ortalamaya

sahiptir ve sırasıyla duygusal ve davranışsal tutumlar onu takip etmektedir. Bu sonuç, Ragheb ve Beard (1982) ve Walker, Deng ve Chapman (2007)'nin çalışmalarıyla örtüşmektedir. Boş zaman etkinliklerine katılım engelleri boyutlarının önem derecelerinde ise en yüksek önem tesisler / hizmet boyutunda karşımıza çıkmakta, bu boyutu zaman, arkadaş eksikliği, bilgi eksikliği, birey psikolojisi ve ilgi eksikliği izlemektedir. Alexandris ve Carroll 'un (1999) çalışmasında zaman boyutunun en yüksek öneme sahip olduğunu sonucu karşımıza çıkmaktadır. Aynı çalışmada tesisler / hizmet boyutu ikinci sırada yer almaktadır. Boş zaman katılım engelleri boyutlarının önem sıralaması diğer boyutlarda Alexandris ve Carroll (1999)'un çalışmasıyla örtüşmektedir. Elde edilen veriler ışığında, tesisler / hizmet boyutunun boş zamana katılımı engelleyen en önemli etken olduğu karşımıza çıkmaktadır. Bu sorunun çözümü için daha iyi planlanmış ve daha yaygın boş zaman etkinliklerine gereksinim duyulduğu gözlemlenmektedir.

Yiyecek ve içecek yöneticilerinin boş zaman etkinliklerine katılım engelleri ve boş zaman tutumlarının boyutları, katılımcıların demografik bilgileriyle karşılaştırılmıştır. Araştırma bulgularına göre, cinsiyet ve medeni durumlara göre herhangi bir farklılık ortaya çıkmazken, katılımcıların eğitim düzeyi ve gelir durumlarına göre boş zaman etkinliklerine katılım engellerinin arkadaş eksikliği ve birey psikolojisi boyutlarında ki farklılıklar göze çarpmaktadır. Ortaokul ve lise mezunlarının, üniversite mezunlarına oranla arkadaş eksikliği boyutuna daha duyarlı olmasının üniversite mezunlarının daha bireysel hareket edebilme yetisine sahip olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Eğitim yönünde ortaya çıkan farklılıkların hizmet içi ve dışı hem mesleki hem de bireysel eğitimlerle azaltılabileceği düşünülmektedir. Gelir durumuna göre farklılıklara bakıldığında ise, en düşük ve en yüksek gelire sahip katılımcıların arkadaş eksikliği engeline diğer gruplara göre daha duyarlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun nüfus yoğunluğunun genelde orta gelir düzeyine sahip bireylerde yoğunlaştığından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Birey psikolojisi engeliyle ilgili farklılığa bakıldığında ise düşük gelir düzeyine sahip katılımcıların daha az duyarlı olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonucun, düşük gelir düzeyli katılımcıların psikolojik engelleri daha az önemli görmesinden kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Gelirden kaynaklı ortaya çıkan farklılıkların azalması için yiyecek içecek işletmelerinin daha insancıl ücret politikaları geliştirmesi ve ücret adaletsizliklerini ortadan kaldıracak politikalar geliştirmesiyle mümkün olabilecektir.

Araştırmanın ön plana çıkan diğer bir sonucu, katılımcıların yaşlarının arttıkça boş zamana yönelik duygusal tutumlarının da olumlu yönde değiştiğidir. Katılımcıların günlük çalışma sürelerindeki artış ise zaman engeliyle ilişkilidir. Katılımcıların önemli bir kısmının günlük yasal sürelerden daha uzun çalışması bu sonucun şaşırtıcı olmadığını göstermektedir. Uzun süre çalışan bireylerin boş zaman etkinliklerine zaman ayıramamakta, zaman eksikliğini de önemli bir engel olarak görmeleri yadırganacak bir sonuç değildir. Gün içinde fiziksel ve ruhsal olarak dinlenmiş ve yenilenmiş bireylerin örgütlerinde daha verimli ve etkin olarak görev yapacağı unutulmadan, uluslararası

stantlara uygun daha insancıl çalışma saatleri belirlemek bu algıyı olumlu yönde etkileyebilecektir.

Boş zaman tutumlarıyla boş zaman etkinliklerine katılım engelleri boyutları arasında ki ilişkiyle ilgili sonuçlara bakıldığında; katılımcıların davranışsal boş zaman tutumlarının zaman, tesisler / hizmet ve arkadaş eksikliği engelleriyle, duygusal boş zaman tutumlarının ise tesisler / hizmet, arkadaş eksikliği ve birey psikolojisi engelleriyle ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır. Farklı ifadelerle, zaman, tesisler / hizmet ve arkadaş eksikliği engelleri yiyecek ve içecek yöneticilerinin boş zaman etkinliklerine katılımını davranışsal olarak etkilemektedir. Diğer taraftan, tesisler / hizmet, arkadaş eksikliği ve birey psikolojisi engelleri ise duygusal tutum anlamında boş zaman etkinliklerine katılımı ilişkilidir. Merkezi ve yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel teşebbüsler tarafından daha ulaşılabilir ve toplumun her bireyine yönelik boş zaman değerlendirme tesislerinin planlanması boş zaman etkinliklerine katılımı olumlu yönde etkileyebilecektir. Planlanacak tesisler ve hizmetler kapitalist düzenin öngördüğü özelliklerden uzak daha çok toplum bireylerinin gereksinimlerine yönelik olmalıdır. Ayrıca, günlük uzun süreli çalışanların hem örgütleri hem de içinde buldukları topluma daha yararlı bireyler olması oldukça zordur. Yiyecek ve içecek işletmelerinde verimliliğin daha olumlu yönde olacağı insani çalışma süreleri bireyleri fiziksel ve ruhsal yönde daha sağlıklı hale getirecektir. Çalışma sürelerinin daha insani koşullara ulaşması bireylerin sosyal yönlerini geliştirecek ve arkadaş eksikliği engelini ortadan kaldıracaktır. Örgütlerin kendi çalışanlarına boş zaman etkinliklerine katılımını destekleyici politikalar oluşturması diğer önemli konudur.

Araştırma sonuçlarının kapsamını arttırmak için, araştırma bulgularının farklı mesleki gruplara yönelik yapılacak araştırmalarla desteklenmesi daha olumlu ve detaylı sonuçlar verebilecektir. Ayrıca, günlük yaşantıda oldukça önemli bir zaman halini alan boş zamana yönelik araştırmaların artması hem boş zaman alanyazınına, hem de uygulayıcılar için boş zaman etkinlikleri oluşturma adına değerli olabilecektir. Son olarak, örgütler için üyelerinden en etkin şekilde faydalanmak birincil amaçlar arasında olduğu bilgisi ışığında, yiyecek ve içecek işletmeleri örgütsel anlamda daha bağımlı ve verimli örgüt üyeleri kazanmak için çalışanlarının boş zaman etkinliklerine katılım için gerekli zamanı ve desteği sağlamalıdır.

KAYNAKÇA

- Alexandris, K. ve Carroll B. (1999). Constraints on recreational sport participation in adults in Greece: Implications for providing and managing sport services. *Journal of Sport Management*. 13, 317-332
- Alexandris, K., Tsorbatzoudis, C. & Grouios, G. (2002). Perceived Constraints on Recreational Sport Participation: Investigating Their Relationship with Intrinsic

Kesici, M. (2019). Relationship Between Leisure Attitudes and Participation Obstacles in Leisure Activities of Food and Beverage Managers. *GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism, Recreation and Sports Sciences (ATRSS)*, 2 (1): 76-94.

Motivation, Extrinsic Motivation and Amotivation. *Journal of Leisure Research*. 34(3), 233-252.

AnaBritannica Ansiklopedisi (1990). *AnaBritannica Ansiklopedisi*. Genel Kültür Yayınları. İstanbul: Ana Yayıncılık Sanat Ürünleri.

Aslan, A.K. ve Aslan L.N. (2001). Boş zaman değerlendirmede çevre faktörü. *Ege Eğitim Dergisi*. 1. 1: 1-12.

Aytaç, Ö. (2002). Boş Zaman Üzerine Kuramsal Yaklaşımlar. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 12, Sayı: 1, Sayfa: 231-260

Clawson, M. ve Knetsch, J.L. (1974). Leisure in modern America, J. F. Murphy (ed.) *Concepts of Leisure*, Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall,

Erozan, T. (1974) Boş Zaman Davranışında Sosyal Farklılaşma. *Mimarlık*. Sayı. 9-10

Genç, N. (2004). *Yönetim ve Organizasyon-Çağdaş Sistemler ve Yaklaşımlar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Walker. G. J., Deng J. ve Chapman R. (2007) Leisure attitudes: A follow-up study comparing Canadians, Chinese in Canada, and Mainland Chinese. *World Leisure Journal*, 49:4, 207-215,

Güven, M. H. (2012). İş ve boş zaman arasındaki ilişki ve boş zaman faaliyetlerinin "wellness" hizmetlerine yansması. *I. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi 12 - 15 Nisan 2012*, Kemer, Antalya.

Güvenç, B. (1972). *İnsan ve Kültür: Antropolojiye Giriş (Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları)*, Ankara: Ayyıldız Matbaası.

Hacıoğlu, N., Gökdeniz, A. ve Dinç, Y. (2003). *Boş Zaman ve Rekreasyon Yönetimi* (ed. Gökdeniz, A.). Ankara: Detay Yayıncılık

Hall, C.M. ve Page, S.J. (1999). *The Geography of Tourism and Recreation: Environment Place and Space*. New York: Routledge.

Karaküçük, S., Gürbüz, B., (2007). *Rekreasyon ve Kent(li)leşme*. Ankara: Gazi Kitabevi, s.107.

Kır, (2007). Yükseköğretim gençliğinin boş zaman etkinlikleri: KSÜ örneği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*.17 (2)

Marx, K. (1997). Boş Zaman Üzerine Seçmeler. *Cogito*, 12

Mc.Millen, J.B., (1983). The social organization of leisure among Mexican Americans. *Journal Of Leisure Research*. Vol.15, No:2,

Mieczkowski, Z. (1990). *World Trend in Tourism and Recreation*, New York: Peter Lang Publishing.

Kesici, M. (2019). Relationship Between Leisure Attitudes and Participation Obstacles in Leisure Activities of Food and Beverage Managers. *GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism, Recreation and Sports Sciences (ATRSS)*, 2 (1): 76-94.

- Özdağ, S., Yeniçeri, M., Fişekçioğlu İ. B., Akçakoyun, F. ve Kürkçü, R. (2009). Devlet memurlarının boş zaman değerlendirme eğilimleri, antropometrik ve fiziksel uygunluk seviyeleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 22 , 2009
- Özşaker, M. (2012). Gençlerin serbest zaman aktivitelerine katılmama nedenleri üzerine bir inceleme. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 2012; 14 (1): 126-131.
- Ragheb, M. G., Tate, R. L. (1993). A behavioral model of leisure participation, based on leisure attitude, motivation and satisfaction. *Leisure Studies*. 12, 6 1 -70
- Robinson, J. (1977). *How Americans Use Their Time: A Social – Psychological Analysis Of Everyday Behavior*. New York: Praeger
- Rosenberg, M. J., Hovland, C. I. (1960). Cognitive, affective, and behavioral components of attitudes. In C. I. Hovland ve M. J. Rosenberg (Ed.), *Attitude Organization and Change*. New Haven: Yale University Press.
- Scout, M. (1997). *Zaman yönetimi* (Çev. Aslı Çingil Çelik). İstanbul: Rota Yayıncılık
- Teaff J, Ernst, N.W. ve Ernst, M. (1975). An elderly leisure attitude schedule. *28th Annual Meeting of the Gerontological Society*. Oct 26-30. Louisville, Kentucky.
- Teixeira, A. ve Freire, T. (2013). The leisure attitude scale: psychometrics properties of a short version for adolescents and young adults. *Leisure/Loisir*. 37:1, 57-67.
- Torkildsen, G. (1990). *Leisure and Recreation Managements*. Londra: Cambridge University Press
- Yurtseven, A. (1992). *Kent çevrelerinde rekreasyon potansiyelinin değerlendirilmesi ve Küçükçekmece örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

EKLER

Ek 1. Boş Zaman Tutum ve Engel Boyutlarının Cinsiyet ve Medeni Duruma Göre Farkı

Boyut	Gruplar	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Zihinsel	Kadın	17	27,18	462	286	,820
	Erkek	35	26,17	916		
Duygusal	Kadın	17	24,06	409	256	,415
	Erkek	35	27,69	969		
Davranışsal	Kadın	17	23,68	402,5	249,5	,347
	Erkek	35	27,87	975,5		
Zaman	Kadın	17	22,53	383	230	,180
	Erkek	35	28,43	995		
Tesisler / Hizmet	Kadın	17	27,03	459,5	288,5	,858
	Erkek	35	26,24	918,5		
Arkadaş eksikliği	Kadın	17	24,47	416	263	,497
	Erkek	35	27,29	962		
Bilgi eksikliği	Kadın	17	23,74	403,5	250,5	,350
	Erkek	35	27,84	974,5		
Birey Psikolojisi	Kadın	17	24,12	410	257	,422
	Erkek	35	27,66	968		
İlgi Eksikliği	Kadın	17	26,12	444	291	,898
	Erkek	35	26,49	934		
Boyut	Gruplar	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Zihinsel	Evli	22	27,27	600	313	,749
	Bekâr	30	25,93	778		
Duygusal	Evli	22	30,34	667,5	245,5	,115
	Bekâr	30	23,68	710,5		
Davranışsal	Evli	22	27,68	609	304	,629
	Bekâr	30	25,63	769		
Zaman	Evli	22	29,52	649,5	263,5	,210
	Bekâr	30	24,28	728,5		
Tesisler / Hizmet	Evli	22	28,23	621	292	,472
	Bekâr	30	25,23	757		
Arkadaş eksikliği	Evli	22	29,39	646,5	266,5	,235
	Bekâr	30	24,38	731,5		
Bilgi eksikliği	Evli	22	25,16	553,5	300,5	,577
	Bekâr	30	27,48	824,5		
Birey Psikolojisi	Evli	22	29,25	643,5	269,5	,255
	Bekâr	30	24,48	734,5		
İlgi Eksikliği	Evli	22	26,52	583,5	329,5	,993
	Bekâr	30	26,48	794,5		

Ek 2. Boş Zaman Tutum ve Engel Boyutlarının Eğitim Durumuna Göre Farkı

Boyut	Gruplar	n	Sıra Ortalaması	df	X ²	P
Zihinsel	Ortaokul	7	23,14	2	,977	,613
	Lise	28	25,71			
	Üniversite	17	29,18			
Duygusal	Ortaokul	7	30,79	2	1,024	,599
	Lise	28	26,89			
	Üniversite	17	24,09			
Davranışsal	Ortaokul	7	15,36	2	4,919	,085
	Lise	28	29,48			
	Üniversite	17	26,18			
Zaman	Ortaokul	7	26,21	2	2,230	0,328
	Lise	28	29,12			
	Üniversite	17	22,29			
Tesisler / Hizmet	Ortaokul	7	35,50	2	4,192	0,123
	Lise	28	27,00			
	Üniversite	17	21,97			
Arkadaş eksikliği	Ortaokul	7	31,21	2	8,795	0,012
	Lise	28	30,70			
	Üniversite	17	17,65			
Bilgi eksikliği	Ortaokul	7	23,79	2	,894	0,640
	Lise	28	28,29			
	Üniversite	17	24,68			
Birey Psikolojisi	Ortaokul	7	27,79	2	,541	0,763
	Lise	28	27,50			
	Üniversite	17	24,32			
İlgi Eksikliği	Ortaokul	7	21,21	2	2,848	0,241
	Lise	28	24,95			
	Üniversite	17	31,24			

Boş Zaman Tutum ve Engel Boyutlarının Gelir Durumuna Göre Farkı

Boyut	Gruplar	n	Sıra Ortalaması	df	X ²	P
Zihinsel	0-2300	2	23,25	4	,786	,940
	2301-3000	19	25,76			
	3001-4000	13	25,73			
	4001-5000	5	24,70			
	5001 ve üzeri	13	29,54			

Duygusal	0-2300	2	13,00	4	4,026	,402
	2301-3000	19	30,42			
	3001-4000	13	24,77			
	4001-5000	5	20,00			
	5001 ve üzeri	13	27,08			
Davranışsal	0-2300	2	20,00	4	5,483	,241
	2301-3000	19	25,05			
	3001-4000	13	21,58			
	4001-5000	5	26,90			
	5001 ve üzeri	13	34,38			
Zaman	0-2300	2	4,00	4	5,846	,211
	2301-3000	19	27,79			
	3001-4000	13	27,19			
	4001-5000	5	33,00			
	5001 ve üzeri	13	24,88			
Tesisler / Hizmet	0-2300	2	2,75	4	8,756	,068
	2301-3000	19	28,76			
	3001-4000	13	31,88			
	4001-5000	5	26,40			
	5001 ve üzeri	13	21,50			
Arkadaş eksikliği	0-2300	2	20,25	4	9,672	,046
	2301-3000	19	22,29			
	3001-4000	13	35,04			
	4001-5000	5	36,20			
	5001 ve üzeri	13	21,35			
Bilgi eksikliği	0-2300	2	12,75	4	6,733	,151
	2301-3000	19	32,63			
	3001-4000	13	22,96			
	4001-5000	5	19,80			
	5001 ve üzeri	13	25,77			
Birey Psikolojisi	0-2300	2	2,50	4	13,014	,011
	2301-3000	19	34,74			
	3001-4000	13	22,62			
	4001-5000	5	26,40			
	5001 ve üzeri	13	22,08			
İlgi Eksikliği	0-2300	2	24,25	4	4,405	,354
	2301-3000	19	31,42			
	3001-4000	13	20,46			
	4001-5000	5	28,50			
	5001 ve üzeri	13	24,92			

Ek 3. Boş Zaman Tutum Boyutlarının Yaş ve Günlük Çalışma Süresiyle İlişkisi

Değişkenler		Zaman	Tesisler/ Hizmet	Arkadaş eksikliği	Bilgi eksikliği	Birey psikolojisi	İlgi eksikliği
Yaş	K.K.(rho)	,175	,199	,006	,005	,149	-,092
	Sig.	,214	,158	,969	,970	,291	,517
	N	52	52	52	52	52	52
Çalışma Süresi	K.K.(rho)	,300	,159	,114	,058	,119	-,121
	Sig.	,031*	,261	,421	,681	,402	,392
	N	52	52	52	52	52	52

Boş Zaman Engel Boyutlarının Yaş ve Günlük Çalışma Süresiyle İlişkisi

Değişkenler		Zihinsel	Duygusal	Davranışsal
Yaş	K.K.(rho)	-0,39	,283	,065
	Sig.	,784	,042*	,645
	N	52	52	52
Çalışma Süresi	K.K.(rho)	-,158	,184	,087
	Sig.	,265	,192	,538
	N	52	52	52

*p: 0,05 seviyesinde anlamlıdır.